

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Winkelen op zondag [2]

Debat winkeltijdenwet verraadt diepreligieuze toewijding aan de liberale zaak

door *Arie Oostlander*

Oud-directeur Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en oud-lid Europees Parlement.

Er was eens een druk baasje dat met vrouw en kinderen Sinterklaas vierde op 18 december, omdat er op 5 december geen tijd voor was. Niks an! Hij praatte zijn gezin aan dat individuele zelfbeschikking toch een groot goed was; bovendien, waarom zou je altijd meelopen met de kudde. En toch: niks an. Er zijn traditionele feesten die alleen maar met z'n allen gevierd kunnen worden. Het is pas Sinterklaasavond als niet alleen bij jezelf, maar overal Sinterklazen actief zijn. Sociale cohesie is een belangrijk doel van de politiek. Abraham Kuiper had dat goed door met zijn oproep 'vier uw vierdagen'. Die versterken namelijk de saamhorigheid.

In het debat over de zondagsrust worden we met een bepaald ongezellige opvatting over individuele zelfbeschikking geconfronteerd. 'Waarom zou niet elk individu bepalen of, en zo ja, wanneer hij of zij een rustdag wil inplannen?' Collectieve regelingen zijn in liberalistische ideologieën niet populair. Wet- en regelgeving zijn op de keper beschouwd sowieso in strijd met individuele zelfbeschikking. Een winkeltijdenwet die een collectieve zondagsviering bevordert,

is voor de aanhangers van die ideologie al helemaal taboe! Zij eisen zonder aarzelen de hegemonie op voor hun ongezellige individuele zelfbeschikkingsrecht.

Het is boeiend om tegen deze achtergrond de behandeling in de Tweede Kamer van de winkeltijdenwet te lezen. De wetgeving gaat uit van de noodzaak om verschillende belangen en visies op de zondag tegen elkaar af te wegen ten bate van de maatschappelijke harmonie. Het gaat dan om de specifieke waarde van de zondagsrust, om de leefbaarheid en openbare orde, en om de belangen van werkgelegenheid en economie. Deze drie clusters spelen niet bij alle partijen een even grote rol. De traditionele links-rechtspartijen zien economische waarden toch al als het hart van de politiek. De PvdA zoekt een evenwicht tussen de belangen van ondernemers, werknemers en consumenten. Dat zijn drie economische categorieën. De liberale partijen stellen dat economische eveneens voorop, maar met andere uitkomsten. Dat hoeft niet tot aantasting van het huidige evenwicht van waarden te leiden. De PvdA ziet bijvoorbeeld dat de detailhandel niet zonder meer bij een inperking van de wet gebaat is. Voor de werknemers geldt dat nog sterker: als de zondag geen bijzondere dag meer is, kun je werknemers zonder extra toelage de zondag laten doorwerken. En of de consument

in het algemeen op een ongeregelde zondag zit te wachten, is volgens het referendum in Utrecht ook zeer de vraag. De analyse van de economische belangen brengt de PvdA dicht

*Liberalistisch denken
zouden de winkeltijden het
liefst offeren op het altaar van
de individuele zelfbeschikking*

bij de antwoorden die het CDA op dit cluster geeft. Ook de SP en, vanwege de betekenis van de zondagsrust op zich, ChristenUnie en SGP bevinden zich in dit gezelschap. Van GroenLinks hadden we meer linkse gemeenschapszin verwacht. Zij zijn stilletjes van 'links' compromisloos liberaal geworden en doen mee met voortdurende pogingen om het bestaande evenwicht te verlaten. Liberalistisch denken zouden de winkeltijden het liefst offeren op het altaar van de individuele zelfbeschikking. Er is altijd wel een reden te vinden. In het recente kamerdebat ging het over de uitzondering voor gebieden met een druk zondagtoerisme. Daarvoor is het verschijnsel 'koopzondag' drastisch uitgebreid. Dat gaat liberalen niet ver genoeg, dus wordt het begrip 'toerisme' zo ver mogelijk opgerekt. Vervolgens wijzen sommige partijen op de gemeentelijke autonomie en het principe van de decentralisatie. Kunnen de gemeenten niet 'individueel' bepalen hoeveel koopzondagen zij willen toestaan? Hoewel CDA en PvdA niet doof zijn voor dit argument weten ze dat verabsolutering daarvan de leefbaarheid van een regio en de reikwijdte van cao's bedreigt. Het is typisch liberaal om deze autonomie te verabsoluteren. 'Autonome gemeenten' kunnen maatregelen nemen die voor de buurgemeenten nadelig zijn. Dat was 35 jaar geleden ook zo toen het ging om het toelaten van (grote aan-

tallen) 'weilandwinkels'. Ik herinner me de strijd in Muiden over de Maxis. De leefbaarheid van de omringende binnensteden stond tegenover de gemeentelijke autonomie van Muiden. Op Groningen na (wethouder Max van den Berg) waren het steeds christendemocraten die in het geweer kwamen voor die leefbaarheid (Harry Notenboom in Venlo, wethouder Bergamin in Nijmegen en Bert de Vries in Capelle). En we wisten niet eens van elkaars acties! Aan CDA'ers is het te danken dat de Nederlandse detailhandel niet weggedrukt is door parasitaire hyperstores. Planologie moet sterk rekening houden met de maatschappelijke samenhang, milieu, culturele effecten, en zeker niet alleen of in hoofdzaak met de economie, die immers een dienende functie behoort te hebben. Dat geldt ook voor het ritme van de week en voor andere vieringen die een collectief karakter hebben. De recente WI-studie *De stad terug aan de mensen* ademt dezelfde sfeer. Het is typisch christendemocratisch om dit soort vraagstukken in hun veelzijdigheid te zien en billijke afweging van (door uiteenlopende bevolkingsgroepen gekoesterde) waarden toe te passen. Van tunnelvisies moeten we niet veel hebben. Elke keer worden nieuwe argumenten gevonden om het gemeenschappelijke ritme van de week, met de zondag daarin, opzij te zetten ten bate van de individuele keuzevrijheid. Nu is het weer de economische crisis die de wetgever zou nopen tot afschaffing van de winkeltijdenwet. vvd-leider Rutte wil ruim baan voor funshopping, die bij hem een quasi-religieus karakter krijgt ('een vorm van zondagsrust'). De liberale algebra leert dat extra koopzondagen tot meer bestedingen leiden, zelfs bij 'bevroren' koopkracht. Dit wondergeloof verraadt een diepreligieuze toewijding aan de liberale zaak. Moge zulk een toewijding ons CDA'ers tot voorbeeld strekken...